

પ્રોસેસ સુરક્ષા સંસ્કૃતિ

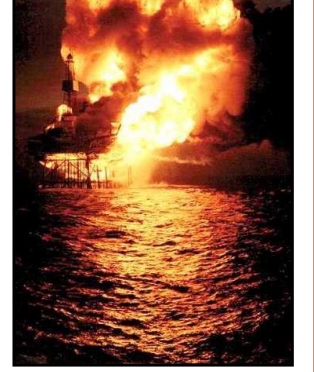
જુન - ૨૦૦૭

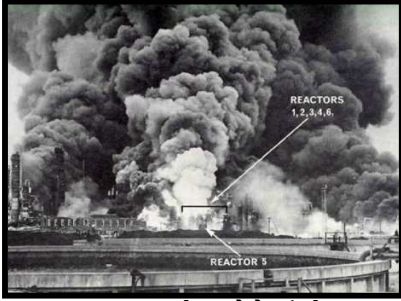
જાન્યુઆરી ૧૯૮૬, સ્પેસ શટલ ચેલેન્જર છોડતી વખતે ઘડાકાભેર ફાટ્યું

ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૩, સ્પેસ શટલ કોલંબીયા પાછા ફરતાં ઘડાકાભેર ફાટ્યું

જુલાઈ ૧૯૮૮, પાર્થપર આલ્ફા ઓઈલ પ્લેટફોર્મ, આગ અને વિસ્ફોટ ને કારણે નાશ પામ્યું

જુન ૧૯૭૪, ફ્લેક્સબોરો, ઈંગ્લેન્ડ, રસાયણ પ્લાન્ટમાં વિસ્ફોટ

માર્ચ ૨૦૦૫, ટેક્સાસ શહેર, ટેક્સાસ ઓઈલ રીફાઈનરીમાં વિસ્ફોટ

આ બધાં અકસ્માતો થવા પાછળ એવી કઈ સમાનતા હતી, જેને કારણે આ બધી જટીલ સીસ્ટમોમાં મોટું ભંગાણ પડ્યું? અકસ્માતો ની તપાસ કરતાં જાણવા મળ્યું કે સંસ્થાની સુરક્ષા સંસ્કૃતિ માં રહેલી ખામી એ અકસ્માતો પાછળનું મહત્વનું કારણ હતું. પણ આ સુરક્ષા સંસ્કૃતિ છે શું? યુ. કે. ના સ્વાસ્થ્ય અને સુરક્ષાના અધિકારીઓ એ સુરક્ષા સંસ્કૃતિને આ રીતે વ્યાખ્યાયિત કરી “...આ એક વ્યક્તિગત તથા સમુહમુલ્યોના, અભિગમ, કુશળતા તથા વર્તણુકોની શુંબલા થી બનતી એક રચના છે જે સંસ્થાની સ્વાસ્થ્ય અને સુરક્ષા ના કાર્યક્રમ પ્રત્યેની તેમની પ્રતિબદ્ધતા, વિશિષ્ટતા અને પ્રવિણતા નક્કી કરે છે.” આ જરા જટિલ લાગે છે, જેને કારણે સીસીપીએસ એ સરળ વ્યાખ્યા આપી, “જ્યારે કોઈપણ સંસ્થા ઉપર નજર ન રાખી રહ્યું હોય ત્યારનું તેમનું વર્તન કે વર્તણુક ને જ સુરક્ષા સંસ્કૃતિ કહેવાય.” સારી સંસ્થાકિય સુરક્ષા સંસ્કૃતિ સ્થાપિત કરવા માટે જ્યારે મેનેજમેન્ટે એક મુખ્ય ચાવીરૂપ ભુમિકા ભજવવાની છે ત્યારે બધાની જવાબદારી તેમાં સાથ સહકાર આપવાની છે. આ બેકનમાં આપણે સુરક્ષા સંસ્કૃતિના એક અગત્યના ભાગ - સંવેદનશીલતાની ભાવના કેવી રીતે બનાવી રાખવી - ઉપર કેન્દ્રિત કરીશું, બીજા ભાગોનો ભવિષ્યમાં સમાવેશ કરીશું.

કેમકે, ભયંકર અકસ્માત બનવા બહુ સામાન્ય નથી અટલે એમ માનવું બહુ સહેલું છે કે કશું ખરાબ બનવાનું નથી. માણસો બેધ્યાન બની શકે છે છતાં બહુ સુરક્ષીત છે તેમ માને છે. સાચી કાર્યપદ્ધતિમાં સમાધાન કરી નાખવામાં આવે છે. અગત્યની રક્ષણકરનારી પ્રણાલી અને પદ્ધતિ કદાચ જાળવી શકાતી નથી અથવાતો તેમાં બદલાવ કરી નાખવામાં આવે છે, એ જાણ્યા વગર કે આના શું પરીણામ આવશે. ગંભીર અકસ્માતોને રોકવા માટે જોખમી પ્રવૃત્તિઓ કેવા ભયંકર પરીણામ લાવવા શકિતમાન છે તેના પર સતત ધ્યાન આપવું જરૂરી છે.

તમે શું કરી શકો ?

- તમારાં પ્લાન્ટમાં રસાયણો અને પ્રોસેસને કારણે રહેલાં જોખમો પ્રત્યે જાગૃત રહો.
- “નીયર મીસ” ઘટનાને જાણો જે તમને યાદ કરાવશે કે તમારી ભુલથી શું બની શક્યું હોત.
- બીજી જગ્યાઓ એ થયેલાં અકસ્માત, જેમકે બેકનમાં દર્શાવેલા અકસ્માતો, નો ઉપયોગ કરો કે આ જાતનો અકસ્માત તમારા પ્લાન્ટમાં થઈ શકે છે કે કેમ ?
- હર્મેશા સુરક્ષીત કાર્યપદ્ધતિની મર્યાદામાં રહો અને સ્થાપિત કાર્યપદ્ધતિ થી કામ કરો અને જ્યાં આ શક્ય ન હોય તો તમારા ઉપરીને તુરંત જાણ કરો.
- સ્થાપિત પ્રક્રિયા બદલવા અધિકૃત પદ્ધતિ નો ઉપયોગ કરી, તેમાં ઉદાહરણપુર્વક રીસ્ક ઈવોલ્યુશન કરી, જાણકાર અધિકારી પાસેથી સ્વીકૃતિ મેળવો.

સારી સુરક્ષા સંસ્કૃતિ માટે બધાં જ જવાબદાર હોય છે !!